

lekipásztorkodtak általában. Az is furcsa, hogy aki addig csak iskolapadban ült, Rómában végzett, máris megy be a szemináriumba tanítani. És persze professzora a nem tudom milyen tantárgynak, na de várjunk, ezek meg papok lesznek... azzal meg ki törődik? Itt még vannak hiányosságok. Amikor kispapok itt vannak nálam gyakorlaton, tátott szájjal hallgatják, amikor mondok nekik eseteket, mindegy, hogy keresztelezés vagy jegyesoktatás, vagy bármi.

És akkor még nem beszéltünk a templomfelújítás, gazdálkodás kérdéseiről...

Arról még nem, hogy nekem kell építésvezetőnek lennem, meg menedzsernek, meg nem tudom minek. De csak ha a lekipásztorkodást nézem, hogy milyen esetekkel találkozom... el se akarom hinni. Teljes tájékozatlanság! De hála Istennek, hogy jönnek! A mínusból kezdve el kell kezdeni ezekkel az emberekkel is foglalkozni. De erre egyáltalán nincsenek felkészülve a kispapok. Pedig ez a papi élet a valóságban.

2020. július 17.

A VALLÁSRÓL (HAMVAS ÉS GURDJIEFF)

HAMVAS BÉLA

KARNEVÁL VII. FEJEZET

Tristan köhög és nekiül. Felkönyököl, fejét két tenyerébe fogja és olvas.

Mi is az a vallás? Persze ha önök a vallás szót hallják, tüstént lágy feszélyben vannak. A szó iránt való bántóan külső hódolat kötelező. Mindenki legünnepélyesebb faszádját ölti fel. Sem vigyorogni, sem köpködni, sem dohányozni nem ildomos, sőt a nőknél a kivágott ruha is megbotránkoztató. A dolog egy kicsit unalmas, viszont mindenki, nemde? Ásítani nem szabad, csak a végén. Szóval a vallás az a kényelmetlenség, amikor minden másképpen van, mint ahogy a valóságban van. Szemeiket kiforgatják, sóhajtoznak és sopánkodnak, és valamilyen óvatos és kínos illemtől óhajtanak betartani, és csaknem úgy érzik magukat, mint a püspök úr párnázott előszobájában. Mégiscsak bolond lények vagyunk, vagy nem? Egész életünkben a koszban hentergünk, de időnként szükségünk van arra, hogy valamilyen képletes és ájtatos hazugságban langyos lélekfürdőt vegyünk, lehet, hogy komiszságainkhoz új erőt nyerjünk. Ki tudja?

Egyszer valakitől a jóságról lesújtó véleményt hallottam. Az illető semmit sem tartott oly aljasnak és a vallástól oly idegennek, mintha valaki jó. A vallástól a

legmesszebb a morál van. Ezt a tételt elfogadom, és e mellett óhajtok kitartani. Sőt én tudom, hogy a vallás és a morál összetéveszthetetlen. Amit én a vallásban fontosnak tartok, éppen ez. Az igazi vallásos aktusban, és pedig kivétel nélkül minden esetben, valamely bűn, de nem is közönséges, hanem ritka és kivételes, sok esetben hajmeresztő bűn hirtelen, valamely szakrális érintésre felmagasztosul. Ez az! E pillanatban az ember valamiképpen Istennel a lehető legközvetlenebbül érintkezésbe kerül. Absztrakt? Mindjárt megmagyarázom. Ah, önök is olyanok, mint a tanítványok. Csak a példázatokat értik, magát a dolgot nem. Példa a görög tragédia. Agamemnón király lányát, Iphigeneiát, hogy kedvező szelet kapjon, az oltáron feláldozza. A jó ember tökhülyén bámul. Ez az Agamemnón igazán gonosz ember. Teremtő Atyám, saját leányát! Ez sok. Ilyesmit nem szabadna megengedni. Hiszen ez bűn! Hol a törvényszék? Büntető törvénykönyv. Orestés megöli anyját. Börtönbe vele! A bíróság a rémtettet példásan torolja meg. Vagy, kérem szépen, itt van a mi pompás Ábrahámunk. Már ott áll az oltárnál, egyetlen fiát, a kis Izsákot megkötözte, a kőre fekteti, és a kés után nyúl. De kérem, aggastyánál az ilyen bestialitás igazán ritka. Itt van Dávid király, mindnyájan tudjuk, hogy erkölcsi életvezetése nem volt valami példás, a női hús szépségére különösen érzékeny volt. És ez a Dávid zsoltárokat írt, amelyek, valljuk meg, szépek, sőt ezek a zsoltárok mélyen vallásosak. Szemtelen hipokrita volt. Éjszakáját érzéki mámorban töltötte, reggel, mikor feje fájt, rosszkedvében és a csömörtől verseket írt. Piha. Ó, igen, egyszer azt olvastam, az embert semmi sem tudja olyan közel hozni Istenhez, mint valamilyen forró bűn, a bánat maró szenvedélye.

De még ennél is több. Ismerem, sajnos csak távoli látásból, mint az ígéret földjét, a tisztult amoralitásnak azt a birodalmát, amelyben jó és rossz nincs többé, bűn és erény között különbség nincs, mert minden szó, gondolat és tett Istentől sugárzik, és az emberen keresztül hozzá visszatér. Ismerem az erkölcs fölötti birodalmat, ahol Agamemnón és Orestés és Ábrahám és Dávid a kivételes, vallásos percekben élt, amikor bűnt követett el, de éppen ebben a bűnben magasztosult fel és példa lett, nagyobb és mélyebb példa, mintha a koldusnak alamizsnát adott volna, vagy más valamilyen olcsó és silány jótettet követett volna el, mint amikor az igazán jó ember barátjának száz forint kölcsönt ad, merő jószívúségből, de, persze, váltót kér. Micsoda jószág! Nos, kérem, én a vallásos aktus számomra egyetlen érthető jellemvonásának a szakrilégiumot vagy mondjuk a káromlást tartom.

Mindjárt meg is mondom, hogy miért. A mi szociális hétköznapiunkat a magasabb világtól igen erős és magas és szilárd és kemény falszerű valami választja el, és ezen a falon az ember semmiféle kenettel nem tudja

magát átjártatoskodni, még akkor sem, ha legszebb ruháját veszi fel, még akkor sem, ha egyáltalán nem ásít és nem dohányzik, és ezenkívül böjtöl is, ah, és ha igazán pontosan úgy viselkedik, mint ahogy rendes ember az életben sohasem szokott viselkedni. Nos, ezen a kőkemény falszerű valamin az ember a spirituális világba Isten lényéhez közelebb nem jut át másként, csak ha annak teljes elemi erejével nekimegy, és azt erőszakkal áttöri. Ez a szakrilégium. Ez a blaszfémia. Ez a szentségtörés. Agamemnón feláldozza Iphigeneiát. Orestés megöli anyját.

Ábrahám feláldozni készül Izsákot. A szegény léha és kicsapongó Dávid az érzéki élvezetekben elmerül. A vallásos aktus paradigmája nézetem szerint, amikor Jákob felmegy a létrán az égbe, és az angyalokat útjából lehajigálja. Szentségtörés? Igen, az. Őt ezek az ajtónállók ne tartóztassák fel, ha Istenhez akar jutni. Erőszak nélkül nem megy. Itt az összes képességeket és a ravaszságot és a tudást és a kéz és az ész erejét latba kell vetni. Ezen az átkozott falon másként nem jutsz keresztül. Meg kell ölnöd a fiadat? Az anyádat? A leányodat? Habozás és szó nélkül megöli. Ez a vallás. Istenhez jutni, mindenáron és minél közelebb.

Semmi egyéb nem számít. Ez nem morál, ez nem jóság. Ez, kérem, a vallás. Kisebb gazságokat a szerelem örülete is engedélyez. Tudjuk. A szenvedélyes szerelem félig a tisztult amoralitás birodalmában van. A vallás örületének minden szabad. Panta moi exestin, üvölti Pál apostol. Nekem minden szabad. A vallás a szociális hétköznapi számára olyan, mint a park, ahol a bejáratnál és minden sarkon ez a tábla: Itt létezni istenileg tilos. S amikor az ember a parkba ténylegesen létezve bemegy, istenileg tiltott kihágást követ el, és rossz lelkiismerete van, mert jön az őr, felírja, kidobja, és még fizethet is. Pokoli, nem? Mondom, az ember ebben az ünnepiesen tiltott parkban suttyomban somfordál, és igyekszik onnan, lehetőleg mielőtt nagyobb baj lesz, eltűnni. Micsoda kényelmetlenség! Az ember azt hiszi, hogy a vallásban a legnagyobb bűn a létezés.

Azzal, hogy él, az isteni hatóság intézkedéseit állandóan sérti. Létezésében megilletődve és feszélyezve és szorongva lehetőleg hülye és természetellenes magatartást vesz fel, és úgy tesz, mintha nem is létezne. Ezért nem mer vigyorogni és köpködni és dohányozni és hangosan beszélni, és elfogódottan sündörög, és folyton a felvigyázót keresi és óvatos, pedig az új ruha van rajta, és gondosan megmosdott. A vallás ezzel szemben az, amikor kezembe veszem a kardot, és felmegyek a létrára, és ha utamba százszor is angyalok állnak, azokat is ledobálom, és Istenhez akarok jutni. Tilos? A táblát elrúgom. Mi az, hogy tilos? Tilos volt a szeretőmhöz menni, mégis mentem. Tilos Istenhez menni. Ha tízezerszer is tilos, akkor is megyek, mert hozzá akarok jutni. Örület? Hát jó, legyen örület, most ilyesmi nem tud érdekelni. Szentségtörés? Bűn? Legyen. A létrán fel akarok jutni, és ebben engem még az angyalok serege sem fog megakadályozni.

Meg kell ölni az anyámat? A fiamat? Nem nagyon szívesen, de az árnyalatnak most jelentősége nincs. Ezek igazán fontos pillanatok. Ez a vallás. Úgy látszik, erőszak nélkül nem lehet. Jónak lenni? Kérem, erről a poshadt jóságról ne is beszéljenek. Semmiféle langyos jóság még senkit sem vitt Istenhez. Ahhoz, barátom, szenvedély kell. Az útból még az angyalokat is el kell zavarni.

A fiadat és az anyádat meg kell ölni. Ahhoz örület kell, a szerelem hozzá képest krumplileves. A vallás az, hogy a dolgokat odáig viszem, hogy fönt reszkessek nyolcezer méter magasságban, és lent forrjak a vulkán izzó hasában, odáig viszem, hogy még a bűn is ellenkezőjére fordul. Az az ájtatos pimaszság, amit a szociális hétköznapi vallásnak nevez, parfümös hazugság, amivel Istent be akarják csapni. Ő, én igazán szolid vagyok és illedelmes, és nem is köpködök és nem káromkodok, nem iszom és nem dohányzom, húst sem eszem, templomba járok, és szentbeszéd alatt még sohasem aludtam el, és az az elméletem van, hogy az asszonyhoz csak akkor szabad feküdni, ha gyermeket kívánok, mert az érzéki gyönyör önmagáért bűn. És jó vagyok, főként jó vagyok, vagyis igazán jó és jó vagyok. Én tudom, hogy az Úristen az ilyen vallással mit csinál.

Azt mondja az Úristen: Barátom, nem is sejted, hogy én az ilyesmit milyen végtelenül unom. És köp. Így mondom. Mert az Úristen útjai távolról sem olyan finomak, mint a püspök úréi. Tudod mit, mondja az Úr, akkor én már inkább azt a fiúgyilkos Ábrahámot választom. Róla legalább tudom, hogy szeret. Igaz, nem olyan illedelmes, és főként távolról sem olyan jó, mint te vagy, mert hiszen még emberölésre is vetemedett, és ha kezét nem fogom meg, Jézus uccse, a kis Izsákot megöli. Ördögös gazember. Mi? De azért én mégis őt választom, és a prófétákat, akik dühöngtek és káromkodtak, és Dávidot választom, aki szoknyavadász volt, és Pétert, az öreg svihák galileai halászt, és végül is én a bűnösöket választom. Ezek egyáltalán nem jó emberek, de szívük az van. Tudnak szenvedélyesen szeretni. És ha Istenről van szó, még az erős dolgoktól sem riadnak vissza. Ez tetszik nekem, s az én szívem is kigyúl; és azt mondom, gyere ide, fiam, hadd öleljelek meg. Ezek persze nem veszélytelen dolgok, azt önök is nagyon jól tudják, és ha a bűnökre a vallás nevében én ilyen természetű felmentést adok, annak igen súlyos következményei lehetnek. Vannak is. A vallás mód fölött veszedelmes valami.

Mert jöhetne valaki, és azt mondhatná, hogy a mennyországba vezető út bűncselekményekkel van kikövezve. Igazán könnyű lenne, és az összes hóhérok és útonálló orgyilkosok és csirkefogók és uzsorások és kurvák és diktátorok egyenesen az égbe szállnának, mi pedig, ha ezeknek a lényeknek társaságát el óhajtanók kerülni, kénytelenek lennénk tisztultabb légkörben letelepedni, mondjuk a pokolban.

De én távolról sem vagyok azon az állásponton, hogy minden gyilkos Agamemnón vagy Ábrahám és minden szoknyavadász Dávid király. Az a feltevés, hogy a börtönök ártatlanokkal és szentekkel vannak tele, a valóságnak nem felel meg. Vagyis a bűnök végeláthatatlan sokasága tényleg bűn és nem felmagasztosulás. Itt következik az, amit én vallásnak nevezek. Az erkölcsös ember, ha igazán az, és nem hipokrita, legfeljebb igaz ember. A héberek cadiknak hívták, a görögök dikaiosnak, a hinduk sadhunak. Fölemelő ilyen ember hangját hallani és szavait olvasni. Jézusait vagy Ezékielt, a nagy dühöngőket vagy Sókratést, az ironikus szentet vagy az Upanishadokban az áhítatos Yajñavalkyat. Még fölemelőbb lehet ilyen embert látni, sajnos nem volt rá alkalmam. Ez az igaz ember még nyakig a morál körében él. Sókratés soha fiát nem vitte volna mézsárszékre, mert az morálisan nem lett volna helyes. Jézusaiás se ölte volna meg anyját. Ők a magas igazság atmoszférájában éltek, számunkra csodálatraméltó tisztaságban. E morális igazság fölött azonban van még valami: a Hit óceánja. Ez a vallás. Veszedelmes dolog ez, kérem, mert itt már csak egyetlen valami vezet. A hit. Orestés és Dávid király bűncselekménye a morálból érthetetlen. Egyszerűen szentségtörés. A káromlás káromlás. Nincs rá mentség. De aki a hit óceánjában él, az tudja, hogy Ábrahám, amikor Izsákra kezét fölemeli, felmagasztosul. Az erkölcs körében az, hogy panta moi exestin, hülye anarchia. Nekem mindent szabad? Aszociális örjöngés, ha tényleg így lenne, az emberek két hét alatt egymást tökéletesen és utolsó szálig kiirtanák. És mégis, kérem, káromlás és szentségtörés, bűn és minden szabad. Ez a hit óceánja. Ez a vallás. Meg szabad ölni a kis Izsákot is, és kardommal a létráról az angyalokat, ha utamba állnak, le szabad zavarni. A Hit óceánjának örülete a vallás örülete. Ez a létezés bora. A morál ehhez képest cseresznyekompót. Megmondjam, hogy a kettő között mi a fokozati különbség? Megmondom. Mindaz, ami az igazság körébe tartozik, az nagy és szép és követésre méltó és emberi.

A Hit Óceánja azonban már nem emberi, ez a Szent Szellem országa. Amit János evangélista Pneumának nevez. Ez a magasztos reszketés tündöklése, ahová nem jutsz el másként, csak ha az angyalokkal megküzdesz. Ahol nincs jó és rossz és bűn és erény. Ez a Pneuma, amely mennydörög, és amely a fák levelei között suttog. Ez az örület szenvedélye és a szelídség alázata. Ha a Hit Óceánjában élek, mindent szabad. Panta moi exestin, üvölti Pál, amikor látja, hogy az óceánban van. Orestés megöli anyját. Szabad. Az öreg Péter hiába svihák. Ó, nem igaz emberek! Ó, hol van már az igazság! Ők már a Hit óceánján hajóznak, a szintelenül ragyogó magasságba értek, itt csak Isten van, és Dávid itt éneklé zsoltárait, és itt nincs többé igaz ember, ez Dante Empyreuma, a létezés forrponja, ide kell

eljutnod, te szegény bűnös és koszos és beteg és hitvány idióta, ide kell eljutnod, te szellemben koldus, betegségeddel és szennyeddel és bűneiddel, és fogadat összeszorítva, mindegy, ide az óceánba, minden szabad, halleluja, ezt nevezem én vallásnak.

P.D. OUSPENSKY

EGY ISMERETLEN TANÍTÁS TÖREDÉKEI (RÉSZLETEK A NEGYEDI ÉS A TIZENÖTÖDIK FEJEZETBŐL)

Ugyanígy hét kategóriába lehet osztani mindazt, ami az emberrel kapcsolatban van. Van az 1-es számú ember művészete, vagyis egy utánzó, másoló művészet, vagy durván kezdetleges, érzéki művészet, mint a vademberek tánca és zenéje; a 2-es számú, érzélgős művészet; a 3-as számú intellektuális, kigondolt művészet; és kell lennie 4-es, 5-ös és stb. számú művészetnek.

Ugyanígy létezik az 1-es számú ember vallásossága, ami rítusokból, külsődleges formákból, pompás áldozatokból és szertartásokból áll, amelyeknek ragyogása néha tiszteletet kelt, vagy ellenkezőleg, gyászosan komor, vad vagy kegyetlen szertartásokból áll, és így tovább. A 2-es számú ember vallása a hit, szeretet, rajongás, ihlet, lelkesedés vallása, ami hamar elfajul az 'eretnekek', vagy a 'pogányok' üldözésébe, elnyomásába, vagy kivégzésébe.

A 3-as számú ember vallása intellektuális, teoretikus vallás, a bizonyítékok és érvek vallása, ami logikai következtetéseken, mérlegeléseken és magyarázatokon alapul. Mi valójában csak az 1-es, 2-es vagy 3-as számú vallásokat ismerjük; minden általunk ismert vallás és felekezet e három kategória egyikébe sorolható be. Ami pedig a 4-es, 5-ös, 6-os vagy 7-es ember vallását illeti, azt mi nem ismerjük és nem is ismerhetjük mindaddig, amíg olyanok maradunk, amilyenek vagyunk.

Ha a vallás helyett a kereszténységet vesszük, akkor itt ismét megtaláljuk az 1-es számú kereszténységet, vagyis egy keresztény néven nevezett pogányságot. A 2-es számú kereszténység egy érzelmi vallás, néha nagyon tiszta, de erőtlenségre, néha vérszomjas és kegyetlen, ami inkvizícióhoz, vallásháborúhoz vezet. A 3-as számú kereszténység, amire a protestantizmus különböző formái szolgálnak például, elméleteken, érveken, egy egész dialektikán alapul. Majd van a 4-es számú kereszténység, amiről az 1-es, 2-es és 3-as számú embereknek még a leghalványabb fogalmuk sincs.

Valójában az 1-es, 2-es és 3-as számú kereszténység egyszerűen külsődleges utánzás. Csak a 4-es számú ember küzd, hogy keresztény legyen és csak az 5-ös számú lehet tényleg keresztény. Mert kereszténynek lenni azt jelenti, hogy az ember élete egy keresztény

ember élete, vagyis hogy Krisztus tanításának megfelelően él.

Az 1-es, 2-es és 3-as ember nem tud Krisztus tanításai szerint élni, mert velük minden csak 'történik'. Ma egy valami, holnap egészen más. Ma készek odaadni az utolsó ingüket, de már holnap darabokra tépnék azt az embert, aki nem hajlandó az ingét odaadni nekik. Minden váratlan esemény elragadja, magával viszi őket. Nem mesterei önmaguknak és ezért még ha el is határozzák, valójában nem tudnak keresztények lenni.

Az 1916 végén elhangzott beszélgetésekben G. néhányszor érintette a vallás kérdését. Amikor bárki a vallással kapcsolatban kérdezett tőle valamit, mindig először kihangsúlyozta, hogy a vallás problémáihoz való hozzáállásunkban valami nagyon hamis.

“Elsősorban” mondta mindig, “a vallás egy relatív fogalom; összhangban van az ember létének szintjével; és az egyik ember vallása talán egyáltalán nem felel meg egy másik embernek, vagyis a lét egy bizonyos szintjén lévő ember vallása nem alkalmas egy másik szinten lévő embernek.

Meg kell érteni, hogy az 1-es számú ember vallása nem ugyanaz, mint a 2-es számú emberé, és a 3-as számú emberé megint más fajta vallás. A 4-es, 5-ös, 6-os és 7-es számú emberek vallása ugyancsak teljesen más, mint az 1-es, 2-es és a 3-as számú embereké.

Másodsorban, a vallás cselekvés; az ember nem csak *gondolkodik vagy érzi* a vallását, hanem amennyire csak képes rá 'élni' is; különben az nem vallás, hanem fantázia vagy filozófia. Akár szereti, akár nem, a valláshoz való hozzáállását a cselekedetei mutatják, és azt *csak cselekedetein keresztül* tudja megmutatni. Ezért, ha cselekedetei szemben állnak azzal, amit a vallása megkíván tőle, nem állíthatja, hogy ahhoz a valláshoz tartozik. A magukat kereszténynek nevező emberek nagy többségének nincs joga így hívni magát, mert nemcsak, hogy nem tartja be vallása parancsolatait, de még csak nem is sejti, hogy ezeket a parancsolatokat be kell tartani.

A kereszténység tiltja az emberölést. Ugyanakkor jelenlegi haladásunk egész folyamata az ölési technika fejlődéséből és ennek a hadviselésbeni alkalmazásából származik; hogy nevezhetnénk magunkat keresztényeknek?

Senkinek sincs joga kereszténynek hívni magát, aki nem tartja be Krisztus előírásait. Az ember akkor mondhatja, hogy keresztény *szeretne* lenni, ha megpróbálja ezeket az előírásokat betartani. Ha egyáltalán nem gondol rájuk, vagy kineveti, vagy valami saját kitalálással helyettesíti, vagy egyszerűen elfeledkezik róluk, akkor semmi joga nincs kereszténynek hívni magát.

A háborút, mint a legtalálhatóbb példát vettem. De még a háborún kívül is az egész élet pontosan ugyanilyen. Az emberek kereszténynek hívják magukat, de nem fogják fel, hogy nem csak nem akarnak, de nem is

képesek keresztények lenni, mert ahhoz, hogy az ember keresztény legyen, azt nem elég csak kívánni, hanem *képesnek* is kell lenni rá.

Az ember önmaga nem egy 'Én', az ember 'mi', vagy még pontosabban mondva 'ők'. Minden ebből ered. Tétélezzük fel, az ember elhatározza, hogy a Szentírás szerint odatartja bal arcát is, ha valaki megüti a jobb arcán. De ezt az egyik 'én'-je határozta el, a gondolati vagy az érzelmi központban. Egyik 'én'-je tudja ezt, egy 'én' emlékszik rá - a többi semmit sem tud róla. Képzeljük el, hogy valóban megtörténik, hogy valaki megüti ezt az embert. Azt hiszik, odatartja a bal arcát is? Soha. Még rágondolni sem lesz ideje. Vagy pofon vágja az embert, vagy rendőrt hív, vagy egyszerűen elszalad. A mozgási központja a megszokott módon fog reagálni, vagy úgy, ahogy megtanították, mielőtt még fel tudta volna fogni, hogy mit is csinál.

Hogy az ember képes legyen az arcát odatartani, hosszantartó tanulásra, ismételt gyakorlatokra van szüksége. És ha ezt gépiesen csinálja, annak nincs semmi értéke, mert ebben az esetben azt jelenti, hogy az ember csak azért tartja oda az arcát, mert nem tud másképpen cselekedni.”

“Segítheti-e az embert az imádság keresztényként élni?” kérdezte valaki.

“Ez attól függ, kinek az imája” válaszolt G. “A szubjektív ember imája, vagyis az 1-es, 2-es és 3-as számú emberé, csak szubjektív eredményt adhat. Az ilyen emberek imádságukkal csak vigasztalják, szuggerálják, álomba ringatják önmagukat. Önhipnózis lévén, ez az imádság nem adhat semmi objektív eredményt.”

“De általában az ima nem adhat objektív eredményt?” kérdezte valaki.

“Már mondtam, attól függ, ki imádkozik” válaszolt G. “Imádkozni épp úgy meg kell tanulni, mint minden mást. Aki tudja, hogyan kell imádkozni, és megfelelő módon tud koncentrálni, annak imája eredményes lehet. De meg kell érteni, hogy különböző imák vannak, és az eredményeik is különböznek. Ez még az egyszerű istentiszteleteknél is köztudott. Amikor az imáról beszélünk, vagy az ima eredményeiről, ez alatt mindig egyfajta imát értünk - kérőt, vagyis azt hisszük, hogy a kérés minden fajta imához hozzá tartozik. Ez természetesen nem igaz. A legtöbb imának semmi köze sincs a kéréshez. Én ősi imákról beszélek; a legtöbbjük sokkal régebbi a kereszténységnél. Ezek az imák *összefoglalások*; ezeket hangosan, vagy magában ismételve, az ember tartalmukat értelmével és érzelmével igyekszik átélni. És az ember mindig kitalálhat magának új imákat. Például azt mondja – 'én komoly akarok lenni'.

De minden attól függ, hogyan mondja. Mert ismételteti akárhányszor, ha közben azon gondolkodik, mikor fejezi már be, és mi lesz vacsorára, vagy hasonlókra, akkor ez nem ima, hanem egyszerűen

önámítás. De imává válhat, ha az ember így mondja: 'Én', és ugyanakkor próbál mindarra gondolni, amit az 'Én'-ről tud. Ez az 'Én' nem létezik, nincs egy egyedüli 'Én', hanem számtalan kicsinyes, lármás, vitatkozó 'én' van. De ő egy igazi 'Én' akar lenni - a mester, visszaemlékszik a kocsira, lóra, a kocsira és a mesterre. Az 'Én' a mester. 'Akarok' - és az 'Én akarok' jelentőségére gondol. Képes ő akarni? Benne 'az akar' vagy 'az nem akar' és ezzel igyekszik szembe állítani az ő saját 'Én'-jének akaratát, mely az önmagán való munka céljához van kötve. Más szóval, arra fog törekedni, hogy megpróbálja behozni a harmadik erőt a két erő szokásos kombinációjába, az 'az akar' és 'az nem akar'-ba. 'Lenni' - arra gondol, hogy mit jelent lenni? Egy automatikus ember léte, akivel minden csak történik. És egy olyan ember léte, aki képes *tenni*. Sok különböző módon lehet 'lenni'. Ő 'lenni' akar, nem csupán a pusztán létezés értelmében, hanem a végtelen értelmében. Akkor a 'lenni' szónak nagyobb súlya, új jelentősége lesz számára. 'Komoly' - az ember gondolkodik, hogy mit jelent 'komolynak lenni'. Nagyon fontos, hogyan válaszol önmagának. Ha megérti, hogy az mit jelent, ha helyesen határozza meg önmagának, mit jelent komolynak lenni, és érzi, hogy valóban kívánja ezt, akkor az imája eredményes lehet; először is ebből erőt nyerhet, azután gyakrabban észre fogja venni, mikor nem komoly és végül is könnyen erőt vesz magán, hogy ismét komoly legyen. Ugyanígy 'imádkozhat' - 'Én emlékezni akarok önmagamra.' 'Emlékezni' - mi az 'emlékezés' értelme? Az embernek gondolnia kell az emlékezésre.

Milyen kevésre emlékszik! Milyen gyakran elfelejti, amit elhatározott, amit látott, amit tudott! Egész élete teljesen más lenne, ha volna emlékezete. Minden baj abból ered, hogy nem emlékszik. 'Önmagamra' - megint visszatér önmagához. Melyik énjére akar emlékezni? Érdemes-e önmagára teljes egészében emlékezni? Hogy tudja megkülönböztetni, hogy mire akar emlékezni? A munka gondolata: hogyan tudna a munkával szorosabban kapcsolatba jutni? És így tovább.

A keresztény istentiszteletben számtalan ilyen ima van, melyben át kell gondolni minden egyes szót. De minden jelentésüket és értelmüket elvesztik, amikor gépiesen ismétlik vagy éneklik ezeket.

Vegyük a jól ismert imát: *Uram irgalmazz!* Mit jelent ez? Az ember Istenhez folyamodik. Nem kellene-e egy kicsit gondolkodnia, nem kellene-e egy összehasonlítást csinálnia, megkérdezni önmagától, hogy ki Isten és ki ő? Azután azt kéri Istentől, hogy *irgalmazzon* neki. De ehhez legelőször is Istennek *gondolnia kell rá, és észre kell vennie őt*. De érdemes-e őt észrevenni? Mi van benne, amire érdemes gondolni? És ki gondolkozzon róla? Maga az Isten. Látják, mindezeknek a gondolatoknak, és még sok másnak át

kell futnia az agyán, miközben elmondja ezt az egyszerű imát. *És pontosan ezek a gondolatok azok, amelyek megvalósíthatják számára azt, amit Istentől kér.* De mit gondolnak milyen eredménye lehet imájuknak, ha csupán ismétlik, mint egy papagáj: 'Uram irgalmazz! Uram irgalmazz! Uram irgalmazz!' Önök maguk is tudják, hogy ez semmilyen eredményt sem adhat.

Általában nagyon keveset tudunk a kereszténységről és a keresztény istentisztelet formájáról; egyáltalán semmit sem tudunk számos dolog történetéről, eredetéről. Például honnan ered a templom, ahol a hívők összejönnek, és a különböző rítusok szerinti szertartások lezajlanak? Nagyon sok ember erre sohasem gondolt! Egyesek azt tartják, hogy az istentisztelet külső formáit, a rítusokat, a himnuszok énekeit és így tovább, az egyház atyái találták ki. Mások úgy gondolják, hogy a külső formák részben a pogány vallásokból, részben a judaizmusból erednek. De mindez nem így van. A keresztény templom eredetének kérdése sokkal érdekesebb, mint gondolnánk. Kezdve azzal, hogy a templom és az istentisztelet abban a formában, ahogy a kereszténység első évszázadában jelent meg, nem lehetett a pogányságtól kölcsönvéve, mert sem a görög, sem a római szertartásokban, sem a judaizmusban nem volt semmi hasonló. A zsinagóga, a zsidó templom, a különböző istenek görög és római templomai valamiben nagyon különböztek a keresztény templomoktól, amelyek az első és második században jöttek létre. A keresztény templom egy iskola, amelyről az emberek már elfelejtették, hogy az. Képzelnének el egy iskolát, ahol a tanárok előadásokat és bemutatókat tartanak anélkül, hogy tudnák mik ezek az előadások és bemutatók; és ahol a tanítványok vagy az egyszerű hallgatók ezeket az előadásokat és bemutatókat szertartásnak, vagy rítusnak veszik, vagy 'szentségeknek', azaz mágiának. Körülbelül ilyen a keresztény egyház ma.

A keresztény templomot, a keresztény istentisztelet formáját nem az egyház atyái találták ki. Mindezt már kialakult formában Egyiptomból vették át, de nem abból az Egyiptomból, amelyet most ismerünk, hanem egy számunkra ismeretlen Egyiptomból. Ez az Egyiptom ugyanazon a helyen volt, mint a másik, csak sokkal korábban. Csak kevés nyoma maradt a történelmi időkben, mert ezeket titokban őrizték olyannyira, hogy már nem is tudjuk hol.

Nagyon sok embernek furcsának tűnhet, ha azt mondom, hogy a történelem előtti Egyiptom már keresztény volt sok ezer évvel Krisztus születése előtt, vagyis vallása ugyanazokon az elveken és ideákon alapult, mint az igazi kereszténység. Ebben a történelem előtti Egyiptomban különleges iskolák voltak, melyeket 'ismétlő iskoláknak' neveztek. Ezekben az iskolákban meghatározott napokon és néhány iskolában mindennap

nyilvános ismétléseket tartottak, amelyeken az egész tanítás tudományát összefoglalt formában adták elő. Néha egy ilyen 'ismétlés' egy hétig vagy egy hónapig is tartott. Ezeknek az 'ismétléseknek' köszönhetően azok az emberek, akik végigmentek ezen a tanfolyamon, nem veszítették el kapcsolatukat az iskolával, és mindent megőriztek emlékezetükben, amit tanultak. Néha nagyon messziről jöttek, hogy részt vegyenek az 'ismétléseken' és az iskolához való tartozás érzésével megerősítve mentek el. Voltak az évben különleges napok, amikor a különösen teljes 'ismétlések' kiemelkedő ünnepekkel együtt játszódtak le - és ezeknek a napoknak maguknak is szimbolikus jelentése volt.

Ezek az 'ismétlő iskolák' voltak a modelljei a keresztény templomoknak. A keresztény templomokban az istentisztelet formája majdnem teljesen a világmindenségre és az emberre vonatkozó tudomány ismétlési ciklusát fejezi ki. Az egyéni imák, a himnuszok, a válaszok; mindennek megvolt a saját értelme ezekben az ismétlésekben, ugyanúgy, mint az ünnepeknek és a vallási szimbólumoknak bár ezek értelmét már rég elfelejtették."

Ezután G. nagyon sok érdekes magyarázatot adott az ortodox liturgia különböző részeire. Sajnos akkor ezt senki sem jegyezte fel, és nem akarom emlékezetből összeállítani.

SARLÓ CSABA

GYURKA BÁCSIRA EMLÉKEZVE – AVAGY KETTŐT ELŐRE, KETTŐT HÁTRA

Gyurka bácsi Jézust követő közösségnek hozta létre a Bokort, annyira hogy álma egy együtt élő jézusi közösség megteremtése volt. Elveihez legnagyobb üldöztetései idején is hű marad, és később se rettent meg a várható újabb támadásoktól.

Miután felismerte, hiába tanulmányozzuk az evangéliumokat, nem leszünk Jézus követők, ha a Jézus Istenével ellentétes Istent is hisszük, megtette a szükséges két lépést, megírta és megjelentette, ott ahol lehetősége volt rá, "Az Ószövetség nem Isten ígéje" írását és a „Merre ne menjek” című könyvét.

Megírta a rövid írást, mert úgy gondolta, hogy „*e hagyomány hatására rendre úgy gondolkodunk, ahogyan Jézus Istenem nem gondolkodik.*” és „*amíg van Ószövetség Jézus táborában, addig naponta tanuljuk az Írásból nemcsak azt, hogy légy jó, hanem azt is, hogy légy tolvaj és rabló és légy tömeggyilkos.*”

Ezt az hitét igyekezett kitörölni a 2012-es emlékmise elmélkedése.

Nem a megfakult személyes emlékek, hanem a megemlékező összefoglalása alapján teszek észrevételeket, mivel a megemlékezés teljes szövegét 2012-ben nem közölte a Koinónia

„*Az evangélium utáni elmélkedés három témát érintett: 1. Jézus élete végéig – még a szentmise alapításában is – megőrizte zsidó identitását. Honnan van, hogy oly sokan idegenkednek ettől a múlttól és hagyománytól? A gyökértelen közösséget könnyen elfújja a szél...*”

Két állítást vizsgállok. Csak olyan szerzőkre hivatkozok, akik épp ésszel nem rekeszthetők ki, különféle anti bélyegekkal.

Az első:

Jézus élete végéig – még a szentmise alapításában is – megőrizte zsidó identitását.

Joseph Klausner: Jézus című könyvéből idézek.

A szentmisével kapcsolatban:

„*De semmiesetre se tételezhető fel, hogy Jézus azt mondja követőinek: vegyétek, egyétek, ez az én testem; ... ez az én vérem, az új szövetségnek vére, amely sokakért kiontatik bűnöknek bocsánatára. (Mt. 26.26-28). A vér ivására való felszólítás, ha csak képletesen is, az egyszerű galileai zsidókban iszonyatot ébresztett volna.*”

De ha nem egyszerű galileai zsidók a tanítványok, hanem tanult júdaiak, akkor nem szétfutnak, hanem megkövezi Jézus mert ismerik a törvényüket (Lev 7. 26-27)

„*Bárhol laktok is, ne egyetek a vérből, sem a szárnyasokéból, sem a marhákéból. Aki a vért elfogyasztja, bárki is, ki kell irtani népéből.*”

Szeretném, ha valaki megmagyarázná, hogy lehet ez a Jézusi "vérem" felajánlás zsidó gyökerű.

És az identitással kapcsolatban:

„*Jézus Isten-fogalmában még egy elfogathatatlan elem volt a zsidóság számára. Jézus meghagyta tanítványainak, hogy szeressék ellenségeiket, csak úgy, mint barátaikat, mert: 'Isten is felragyogtatja a maga napvilágát gonoszak és jók fölött egyaránt.' ...*

Isten szemében mindenki egyaránt 'egészséges': bűnösök és büntelének, jók és rosszak, igazak és vétkesek – mindannyian egyformák Isten előtt. Isten tehát nem az igazságnak, hanem a szeretetnek istene. Az Ő szemében mindenki jó. Nem az ítélet istene Ő, vagy más szavakkal: nem a történelem istene!

... a zsidó felfogás lényege: a bűnösök nem érdemlik meg a napfényt. A zsidóság nagyrabecsüli a megtért bűnösöket, a Talmud nagyjai gyönyörű mondásokban szólnak a megtérés erejéről és vallják, hogy 'a megtért bűnösök a gáncstalanul igaznak is föltette állnak.' De azok a bűnösök, akik nem bűnbánóak, feldűlják a világot, megtörik az erkölcsi és természeti világregendét. Ha nincs igazság ezen a világon – nem érdemli meg, hogy fennmaradjon, napjával, holdjával, csillagaival és